

**Aan de Vaste Commissies van BZK en EZK.
met het verzoek deze brief aan de leden door te geleiden**

Cc: minister Ollongren van BZK, minister van 't Wout van EZK, de informateur.

Cc: Binnenlands bestuur, de Telegraaf en enkele lokale kranten.

Assen, 26-4-2021

**Betreft: de warmtetransitie bij de proefwijken en de daarvoor gewenste
zogenaamde doorzettingsmacht.**

Geachte Kamerleden,

Inleiding

Deze brief wordt u gestuurd namens enkele duizenden verontruste bewoners van de wijk Kloosterveen in Assen. De brief heeft tot doel om met u onze ervaringen over de gemeentelijke initiatieven van de warmtetransitie te delen. Deze ervaringen van een hele wijk kunt u wellicht meewegen in het besluitvormingsproces rond de Wet waarin de doorzettingsmacht geregeld moet worden.

Uw kamer debatteert regelmatig over de warmte transitie; een transitie die wij vanwege de milieudoelstellingen niet afwijzen en waar wij als wijkbewoners ook ons steentje aan willen en zullen bijdragen. Wij ervaren echter een werkwijze bij onze gemeente die op onderdelen sterk afwijkt in wat de verantwoordelijke ministers u voorhouden. Wij doen een oproep aan uw Kamer om de strekking van de komende Wet, die de zogenaamde doorzettingsmacht moet gaan regelen, zeer zorgvuldig te bezien en de werking daarvan te beperken opdat de Wet niet verwordt tot een (plaatselijke) dictatuur.

Toelichting

Geraadpleegde stukken en enkele geciteerde passages.

Om te voldoen aan de klimaatdoelstelling in 2050 heeft Nederland het besluit genomen dat in 2050 Nederland aardgasvrij moet zijn.

Per brief (1-2-2021) hebben de zgn. G40- gemeenten (waar proef- en startwijken zijn aangewezen om reeds in 2030 van het aardgas te gaan) onder voorzitterschap van onze wethouder mevr. Dekker (GL), aan de vaste Kamercommissie voor EZK en BZK ondermeer gevraagd om wetgeving die hiervoor dwang moet regelen, citaat:

“Gemeenten missen de wettelijke bevoegdheid om, wanneer dat in het kader van het algemeen maatschappelijk belang nodig is, een wijk van het aardgas af

te kunnen halen. Een snelle beschikbaarheid van dit instrumentarium is een voorwaarde voor het realiseren van betaalbare verduurzaming van de warmtevraag”.

In een recent artikel (14-4) van Binnenlands Bestuur wordt ondermeer mevrouw Hooijdonk wethouder van Utrecht (GL) en voorzitter van de VNG commissie economie klimaat en milieu geciteerd:

“---dat het rijk er voor zorgt dat de gemeente meer wettelijke middelen en regie krijgt om (ondermeer) wijken dwingend aan te wijzen om ze van het (aard-)gas af te krijgen.

De minister van BZK informeert uw Kamer met haar brief over de “Voortgang Programma Aardgasvrije Wijken” van 13 April 2021. Daarin is ondermeer over dit punt het volgende te lezen:

“De proeftuingemeenten maken zich vooral zorgen over de beschikbaarheid van voldoende middelen en bevoegdheden om de wijkgerichte aanpak succesvol te kunnen uitvoeren.”

En daarover wordt wat later in de tekst door de minister opgemerkt:

“Een wijkgerichte aanpak op basis van louter vrijwilligheid is volgens proeftuingemeenten niet haalbaar. Als sluitstuk voor het aardgasvrij maken van een wijk zijn wettelijke bevoegdheden noodzakelijk, zoals de mogelijkheid een aanwijzing te geven om de levering van aardgas te kunnen beëindigen. Dit om te kunnen sturen op de borging van publieke belangen en om hoge maatschappelijke kosten te voorkomen voor het in stand houden van het aardgasnet voor een kleine groep huishoudens.”

Tot slot merken we op dat uw Kamer naar aanleiding van dit dossier, vragen heeft gesteld aan de minister van EZ en Klimaat. De minister heeft mede namens de collega van BZK die vragen beantwoord. (ref: Kamervragen 25-3-2021, Kops en Wilders). Voor het doel van onze (deze) brief is dan vraag 5 en het antwoord daarop van 16-4-2021 relevant.

De vraag:

“Wat zegt u tegen de bewoners van de door u geselecteerde ‘aardgasvrije proeftuinen’ die als proefkonijnen voor uw volstrekt onzinnige, onhaalbare en onbetaalbare energietransitie worden ingezet?

Het antwoord:

“Huishoudens worden vanuit de overheid gestimuleerd om van het aardgas af te gaan, maar doen dat vrijwillig. Binnen het Programma Aardgasvrije Wijken wordt daarnaast geleerd wat ervoor nodig is om wijken van het aardgas af te halen. Hiervoor zijn proeftuinen geselecteerd en is een kennis- en leerprogramma ingericht. Gemeenten doen dat via een proces waar uiterst zorgvuldig wordt omgaan met de bewoners, onder meer door ze goed te

betrekken. Hierbij is en blijft het uitgangspunt dat de aanpak haalbaar en betaalbaar moet zijn voor de bewoners” .

Onze ervaringen

Wij, de wijkbewoners van de wijk Kloosterveen in Assen, zijn in een onlangs geaccordeerde warmtevisie (18-3-2021) door de gemeente aangewezen als proefwijk of startwijk. De wijk is gekozen op grond van de onderbouwing dat de huizen relatief jong zijn, dus al goed geïsoleerd. Met een doorkijk die eindigt in 2030 zou dan voor deze 4.000 woningen de 100% elektrische oplossing (individuele warmtepompen) voor € 5.000- €15,000 per huishouden mogelijk moeten zijn. Voor die ombouw denkt de gemeente Assen voor de wijkbewoners 9 jaar uit te trekken, en, letterlijk citaat van de wethouder: **“wie het niet kan betalen, moet het maar lenen”**. In de warmtevisie van de gemeente staat ook de verwijzing naar deze komende doorzettingsmacht. Gelet op de hiervoor geciteerde uitspraken vanuit de VNG vinden de wijkbewoners dit op zijn zachts gezegd, nogal verontrustend en des te meer reden uw Kamer dit doorkijkje van een praktijkgeval voor te leggen.

Eén dag (10-3-2021) voordat deze warmtevisie in de Raad (11-3-2021) zou worden behandeld, was er, omdat er inmiddels een ingezonden open brief aan de gemeente was geschreven, een eerste online- meeting met de wijkbewoners. Opnieuw één van de citaten van de wethouder die avond **“dat nu eenmaal wijk-gewijs de Asserwijken van het aardgas af moeten, te beginnen met Kloosterveen met als doel om in 2030 aardgasvrij te zijn.”** (hier met een verwijzing naar het landelijk streven om voor 2030 1,5 miljoen huishoudens van het aardgas af te hebben). Van een communicatie met de wijk, laat staan participatie (zoals de verantwoordelijke ministers uw Kamer naar aanleiding van de vragen hierover hebben geantwoord, is dus helemaal geen sprake geweest! Enfin, na die 10^e maart is de wijk dus ineens op de hoogte van dit plan. 11-3-2021 houdt de wethouder de Raad vervolgens voor dat ze van onrust in de wijk niets heeft gemerkt. Dat klopt uiteraard deels: de boodschap van net een dag oud, moest immers wel tijd krijgen om in te dalen, alhoewel er bij die online meeting heel wat negatieve reacties op voorhand werden geuit, gebruikte de organisatie de macht van het zgn. “mute- knopje”....

Er wordt iets als het begin van een wijkteam opgericht. In de daaropvolgende 3 dagen wordt, zonder daarvoor middelen te kunnen inzetten en alleen door een oproep in de sociale media en een online artikel in de Asser Courant, bij meer dan 1.000 (!) bewoners een eerste reactie opgehaald met hun mening over deze plannen. Deze o.i. representatieve steekproef onder de ca 4.000 huishoudens met een koopwoning, toont aan dat meer dan 95% van de huiseigenaren van de wijk bewoners “not amused” zijn over a) deze vorm van bestuurlijk handelen en b) de inhoud en onderbouwing van deze plannen. De enquête wordt in een rapport samengevat en te samen met een pak van meer dan 1.000 ingezonden formulieren aan het college aangeboden in de besluitvormende Raadsvergadering van 18-3-2021.

Vanwege de coalitiebelangen en niet zozeer vanwege de argumenten, is de visie echter 18-3-2021 toch door de Raad goedgekeurd.

Sindsdien heeft de gemeente Assen en in het bijzonder de wethouder Karin Dekker een flink conflict met de wijkbewoners. De inhoudelijke onderbouwing om de wijk Kloosterveen met zijn 4.000 woningen aan te wijzen rammelt dan ook aan alle kanten: nog maar twee jaar daarvoor was er bij de gemeente juist het idee dat Kloosterveen geen proefwijk zou moeten zijn. In het document van "Energie van Assen:" uit 2018 wordt Kloosterveen zelfs niet genoemd. Door goede isolatie is deze wijk geen voorbeeld van laag hangend fruit en maatregelen dragen ook niet bijzonder bij aan de doelstellingen. In de wijk Kloosterveen is meer dan 90% van de woningen voor 2010 gebouwd en in die zin zijn ze uitgevoerd met een zogenaamde hoge temperatuurverwarming. Een warmte pomp levert echter verwarmingswater van een lage temperatuur. Zonder verbouwingen van dat warmtesysteem zoals een vloerverwarming en andere radiatoren etc. zijn deze huizen ongeschikt voor de lage temperatuurverwarming zoals die aan de orde is bij de warmtepomp die synoniem staat voor 100% elektrisch. Dat betekent dat in dergelijke huizen alleen tegen zeer hoge kosten: tot wel € 60.000 euro of zelfs meer (en zeker niet voor € 5.000 tot € 15.000 zoals in de visie wordt beweerd) een nieuw zogenaamde lage temperatuurverwarmingssysteem kan worden ingebouwd. Dit zijn dan bedragen nog los van de afschrijvingsverliezen van bijvoorbeeld vloerbedekking etc. De hele operatie kost de bewoners zeker 200 miljoen euro. Alhoewel het standpunt van de gemeente is dat de operatie "haalbaar en betaalbaar" moet zijn, kunnen we ons dat niet voorstellen bij een bedrag dat 2/3 van de jaarlijkse gemeentebegroting bedraagt en dat dan allemaal volledig door huiseigenaren opgebracht zou moeten worden.

Het college van B&W heeft expliciet in de kanttekeningen bij de visie laten opnemen dat ze rekening houdt met een doorzettingsmacht, de wetgeving dus waarnaar ze ook blijkens de brief van de G40 gemeenten van 1-2-2021 die hiervoor is geciteerd, vraagt. Daarmee hangt ons, als wijkbewoners boven het hoofd dat we in 9 jaar tijd een halve ton aan kosten voor ons rekening moeten nemen: niet goed- dan maar kwaadschiks. Zowel het gebrek aan communicatie als ook de onderbouwing van het plan, maar met name ook deze toekomstige Wet die we als een zwaard van Damocles boven onze hoofden zien hangen, maakt dat we ons zelf niet zien als proefwijk of startwijk, maar als geslachtofferde wijk om maar tot een aandeel van die doelstelling van 1,5 miljoen woningen in 2030 van het aardgas af, te komen.

De discussie in Assen is nog geenszins beslecht; inmiddels is er een charme offensief of verdediging van de wethouder waarbij gesteld wordt dat niets moet en dat het allemaal haalbaar en betaalbaar moet zijn. Gelet op de documenten van de G40 gemeenten, lijkt er echter een heel andere intentie. Kortom er is 0,0% vertrouwen op dit moment, daarbij: er is ook wantrouwen van hoe straks wetgeving in Nederland kan worden ingezet. Ons wordt zand in de ogen gestrooid, maar dat geldt ook voor u als Kamer, ja zelfs voor de verantwoordelijke ministers! Deze Wet in combinatie met de wel erg idealistische doelstellingen van sommige wethouders in het land, kan wel eens het begin zijn van een "klimaatdictatuur"!

Ons dringende verzoek

U, als onze volksvertegenwoordigers kunt ons helpen. De komende wetgeving kunnen we nog wel begrijpen voor bijvoorbeeld een oplossing van een probleem bij enkele dwarsliggers ergens in 2045, waardoor de komst van bijvoorbeeld een warmtenet muurvast komt te zitten.

Ons verzoek: Deze Wet vraagt duidelijke restricties in de werkingssfeer: zoals het tijdstip waarop de Wet straks mag worden gehanteerd en vooral ook dat het moet gaan om enkele bewoners met een afwijkende mening. Immers zoals wij nu ervaren, moeten wij vrezen dat overenthousiaste wethouders de Wet anders gaan inzetten voor hun ambities tegen letterlijk veel kosten: de wetsartikelen moeten niet zo ver opgerekt kunnen worden dat ze een hele wijk kan dwingen om zich voor 2030 in de schulden te steken. Ook ervaren we in ons geval een rechtsongelijkheid: daar waar elke Nederlander 30 jaar tijd krijgt om bijvoorbeeld op natuurlijke wijze (bij verhuizing etc.) van het aardgas af te gaan, krijgen wij tegen zeer hoge kosten daar maar 9 jaar voor. Daarmee missen we ook aansluiting met meer logische en goedkopere alternatieven: het is bijvoorbeeld niet uitgesloten dat we straks allemaal in plaats van aardgas waterstof gaan gebruiken om onze huizen te verwarmen. Voorkomen moet worden dat de zgn. waterstof backbone (een initiatief van Gasunie waar 6-7 miljard euro mee gemoeid is) alleen maar langs en niet in onze wijk komt. Dat die vrees er wel is, laat zich al lezen bij wat de G40 gemeenten vragen van de minister zoals hierboven uit hun brief geciteerd. Van goede communicatie was en is in ons geval geen sprake. Het is werkelijk meer toeval dat wij als wijk te horen kregen wat er gaande was. Het overleg met de gemeente loopt nu moeizaam: de enige proef die wij als proefwijk tot nu toe hebben ervaren, is hoe je de bewoners in de spreekwoordelijke gordijnen kan jagen.

Samengevat, geachte Kamerleden: we verzoeken u om bij deze nieuwe Wet die een vorm van doorzettingsmacht gaat regelen, goed te letten op precieze strekking van de Wet en mogelijke excessen zoals we er in deze brief aan u een aantal genoemd hebben, uit te sluiten. Werkelijk niets, zo is helaas onze ervaring blijkt in de praktijk te gek: zowel in de communicatie, de participatie, de inhoud en tijdslijn van besluiten als ook ten aanzien van (onnodige) kosten voor de burger. Op dit moment zijn dat helaas bij ons wijkbewoners grote zorgpunten.

Hoogachtend,

D. van den Brand

Assen

Namens het team Duurzaam -Kloosterveen, en deze: namens enkele duizenden bewoners van de wijk Kloosterveen.